

Brzozowski, Stanisław

"Mały słownik historii medycyny weterynaryjnej", Grzegorz Staśkiewicz, Lublin 1981; "Zarys historii polskiej weterynarii z podstawami deontologii", Warszawa 1990 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 36/2, 148-150

1991

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przydałyby się nowe działy jak Alkoholizm, Farmakologia, Lecznictwo uzdrowiskowe, Prostytycja, Szpitalnictwo, Wychowanie fizyczne. Wymienienie ich pełniej informowałoby o problematyce poruszanej w „Krytyce Lekarskiej” i ułatwiałoby odnalezienie artykułów.

A co ma zrobić historyk medycyny widząc, że interesujący go dział: *Historia medycyny* liczy aż 64 pozycje? Czy ma przeglądać kolejno wszystkie wymienione w nim pozycje, aby w końcu znaleźć tę, która jest mu aktualnie potrzebna? Wielka szkoda, że nie zostały tu wprowadzone poddziały jak Starożytność, Średniowiecze i Czasy nowożytne.

Dział: *Biogramy i wspomnienia* jest również obszerny. Obejmuje 48 pozycji. Do niego także brakuje klucza. Przydałby się zatem Indeks osób biografowanych. Byłby bardziej potrzebny niż *Indeks prac recenzowanych*.

W *Indeksie działów* można było niektóre pozycje podciągnąć również i pod inne hasła. Na przykład pozycję 6 pod *Diagnostykę*, pozycje 53 i 104 pod *Psychiatrię (Zdrowie psychiczne?)*, pozycję 62 pod *Oświatę zdrowotną*, pozycje 103, 276 i 525 (dwie z nich dotyczą prostytucji) pod *Seksuologię*, pozycje 479 i 518 pod *Biogramy*. Pozycja 500 została mylnie zaszeregowana pod *Dziecko*.

W sumie mamy do czynienia z publikacją starannie opracowaną pod względem bibliograficznym i edytorskim, ale niedostosowaną do potrzeb historyka medycyny, dla którego głównie została przygotowana. Z myślą o nim należało bardziej „uszczegółowić” działy: *Historia medycyny* i *Biogramy*.

Ale przecież można to jeszcze naprawić. Dodrukować bardziej szczegółowy *Indeks działów* i nowy Indeks osób biografowanych, a następnie rozesać je użytkownikom broszury. Podniesie to wartość publikacji, a wdzięczność czytelników będzie satysfakcjonującą rekompensatą za poniesiony dodatkowy trud.

Broszura została wydana przez Główną Bibliotekę Lekarską w nakładzie 131 egzemplarzy. Ma ładny biały offsetowy papier klasy III. Druk wyraźny, czcionka zróżnicowana. Sprawia bardzo estetyczne wrażenie. Przeznaczona jest dla lekarzy; a zwłaszcza historyków medycyny. Ale czy trafi do wszystkich zainteresowanych — to już inna sprawa.

Teresa Ostrowska
(Warszawa)

Grzegorz Staśkiewicz, *Mały słownik historii medycyny weterynaryjnej*, Lublin 1981 s. 190, wyd. Instytut Weterynarii w Puławach; *Zarys historii polskiej weterynarii z podstawami deontologii*, Warszawa 1990, PWN, s. 2711, 36 ilustr.

Historiografia nauk weterynaryjnych w Polsce wzbogaciła się ostatnio o dwie interesujące pozycje. Różnią się one tematycznie i charakterem, ale łączy je przeznaczenie dla szerokiego grona odbiorców, tak lekarzy weterynarii jak i z natury rzeczy historyków nauk gospodarstwa wiejskiego.

Mały słownik historii medycyny weterynaryjnej opracował nestor weterynarii z środowiska lubelskiego prof. Grzegorz Staśkiewicz. Sam pomysł takiego ujęcia, łączącego w sobie różne hasła dla weterynarii polskiej i obcej, zasługuje na wdzięczność każdego czytelnika. Na 950 haseł większość stanowią życiorysy (65%, w tym 1/3 wybitnych przedstawicieli europejskich), potem 8% — dane o czasopismach fachowych i 4% o uczelniach — w obu wypadkach głównie obcych, poza tym w różnej ilości i rozmiarze o poszczególnych dyscyplinach weterynaryjnych, poszczególnych schorzeniach, ważniejszych lecznicach, dawniej-

szych lekach, metodach terapeutycznych, dawniejszych terminach fachowych, ważniejszych dla rozwoju tych dyscyplin dziełach naukowych, instytutach badawczych, towarzystwach naukowych i zawodowych, zjazdach weterynaryjnych polskich i zagranicznych, tytułach i stopniach zawodowych w różnym czasie i w wielu krajach, o ustawodawstwie weterynaryjnym, wreszcie drobniejszych jak o niektórych stadninach, tematyce lecznictwa zwierząt w filmie czy filatelistyce. Wydana małą poligrafią pozycja obliczona jest na szerszy odbiór. Oparta na poważnej krajowej i zagranicznej literaturze przedmiotu, z której autor czerpał dane do poszczególnych haseł. Zwarta dokumentacja jednej grupy dyscyplinarnej z szeroko pojętych nauk o gospodarstwie wiejskim będzie przydatna każdemu historykowi tej dziedziny mimo znacznej, wymuszonej okolicznościami publikacyjnymi, jej zwężłości. Byłoby szczęśliwie, gdyby ponowne wydanie mogło być obfitsze co do listy haseł, ich charakteru i objętości (może w stylu *Encyklopedii odkryć i wynalazków*, Warszawa 1979, *Słownika polskich pionierów techniki*, *Słownika biologów polskich*). Warto by było też w nim uwzględnić reprezentantów starszej szkoły berlińskiej (Ernest Gurlt, Karl Hertwig, Werner Spinola, Andreas Gerlach) i młodszej szkoły berlińskiej (Wilhelm Dieckerhoff, Wilhelm Schütz, Robert Ostertag). Z drugiej strony można by zrezygnować z niektórych polskich haseł życiorysowych jak Żeromski czy etnograf i nauczyciel szkół powszechnych Seweryn Udziela, których związek z weterynarią był naprawdę marginesowy.

Druga omawiana pozycja *Zarys historii polskiej weterynarii z podstawami deontologii* jest dziełem zbiorowym ośmiu autorów ze środowisk Warszawy, Lublina, Olsztyna i Wrocławia jak Józef Janiszewski, Władysław Lutyński, Krystyna Kreysler, Wiktor Skrzypek, Grzegorz Staskiewicz, Jan Tropiło, Piotr Wyrost i Stefan Tarczyński, redaktor całości. Po definicji weterynarii i jej stosunku do nauk przyrodniczych, medycznych, rolniczych praca traktuje w historycznym ujęciu o lecznictwie zwierząt w starożytności, średniowieczu, czasach nowożytnych i współczesnych (tu także w Polsce), o nadzorze sanitarno-weterynaryjnym nad produkcją żywności pochodzenia zwierzęcego w Polsce, o roli weterynarii w ochronie i kształtowaniu środowiska z uwypukleniem humanitarnych podstaw zoologii weterynaryjnej, o szkolnictwie weterynaryjnym w Europie, wyższym (Wilno, Warszawa, Lwów, Lublin, Wrocław, Olsztyn) oraz średnim i niższym w Polsce. O weterynarii wojskowej, organizacji i ustawodawstwie weterynaryjnym w Polsce, o zawodowych i naukowych organizacjach weterynaryjnych w Polsce i zagranicą, o zarysie deontologii weterynaryjnej. Książka zawiera wybór ważniejszych polskich starodruków weterynaryjnych (do 1800 r.) i późniejszych istotniejszych dla tematu publikacji (1801-1986), skorowidz nazwisk, fotografie osób, obiektów, medali pamiątkowych, narzędzi weterynaryjnych, tytułówki niektórych publikacji czy dokumentów. Koncepcje tego dzieła z zakresu historii i filozofii nauk weterynaryjnych zasługuje na uznanie i nawiązuje do analogicznego, dawniejszego nurtu w naukach lekarskich. Pod tym względem stanowi ono *novum* w dotychczasowej polskiej historiografii tej grupy nauk, której podstawowe prace Stanisława Królikowskiego, Aleksandra Perenca czy Konrada Millaka dotyczyły głównie dziejów wyższej oświaty tej grupy dyscyplinarnej w Polsce. Wzbogacenie całej książki i nasycenie (w różnym zresztą stopniu przez poszczególnych autorów i w rozmaitych rozdziałach tak tematyką historyczną jak ogólnie humanistyczną) także rozważaniami o zasadach moralnych (według ujęć K. Millaka) pracowników służby weterynaryjnej do ich zawodu i do społeczeństwa, a z drugiej wymogów moralnych, fachowych i obywatelskich stawianych przez społeczeństwo i państwo lecznictwu zwierząt, przybliży bezpośrednio zainteresowanym i szerszemu gronu historyków nauki to nowe syntetyczne spojrzenie. W dodatku ta grupa nauk znajduje się, jak wiele innych, w trakcie dynamicznego rozwoju. Szerokość ujęcia, jego wielopłaszczyznowa tematyka, przyświecające autorom dążenie do naświetlenia humanistycznej strony wiedzy i zawodu lecznictwa

zwierząt zwalnia recenzenta — historyka nauki — od propozycji natury warsztatowej, bo z pewnych nierówności ujęć zdają sobie oni sami sprawę. Zresztą jest to sprawa dalszych publikacji, takich jak bardziej precyzyjne analizy związku poszczególnych dyscyplin lecznictwa zwierząt z innymi pokrewnymi, jak dzieje pewnych szkół badawczych w lecznictwie zwierząt, których dotąd brak, a które niewątpliwie omawiane dzieło zainspiruje.

Stanisław Brzozowski
(Kraków)